

OLIMPIADA LECTURA CA ABILITATE DE VIAȚĂ-OLAV
Clasele IX-XII

Etapa județeană/a sectoarelor municipiului București

16 martie 2024

nivelul 1 – clasele a IX-a și a X-a

Înainte de a răspunde la cerințele formulate, citește cu atenție precizările de mai jos.

- Toate subiectele sunt obligatorii.
- În cazul subiectelor care presupun încadrarea într-o limită de rânduri, vei numerota fiecare rând pe care îl vei scrie.
- În cazul cerințelor în care limita maximă de rânduri este precizată, nu se vor lua în considerare rândurile excedentare.
- Timpul de lucru este de trei ore.

Citește cu atenție textele, apoi cerințele, și răspunde, pe foaia de examen, la fiecare dintre acestea.

SUBIECTUL I

30 de puncte

PASAGERUL

de Olga Tokarczuk

În timpul unui lung zbor transatlantic nocturn, un bărbat care ședea lângă mine mi-a povestit despre fricile ce îl bântuiau noaptea în copilărie. Avea mereu același coșmar, care îl făcea să țipe și să-și strige speriat părinții.

Asta se întâmpla în serile lungi – un timp netulburat, prost luminat, fără ecranul televizorului (se auzea cel mult murmurul radioului sau foșnetul ziarului tatălui), care stimula cultivarea gândurilor stranii. Bărbatul își amintea că începea să se teamă încă de la gustarea de după-amiază, în pofida cuvintelor alinătoare ale părinților.

Avea pe atunci trei, poate patru ani. Locuia într-o casă întunecată de la periferia unui orașel, unde tatăl lui era directorul școlii, un tip principial, ba chiar caustic, iar mama lucra într-o farmacie, veșnic învăluită de un nor de vapori cu miros de medicamente. Avea și o soră mai mare, dar ea, spre deosebire de părinți, nu încerca să-l ajute. Ba chiar dimpotrivă: îi amintea încă de la amiază, cu o bucurie nedisimulată, de neînțelese pentru el, că se apropie noaptea. Și când adulții nu erau în preajmă, îl hrănea cu povești despre vampiri, cadavre care se ridică din morminte și tot soiul de creaturi infernale. Dar, lucru nemaipomenit de ciudat, poveștile ei nu-l speriau deloc – nu putea să se teamă de lucrurile acelea socotite de toată lumea ca fiind înspăimântătoare, nu-l îngrozeau absolut deloc, de parcă locul fricii fusese ocupat deja în sufletul lui și toate posibilitățile de experimentare a fricii fuseseră deja epuizate. Îi asculta vocea surescitată când încerca să-l înspăimânte cu șoapte dramatice, o asculta imperturbabil, știind că poveștile ei nici nu se compară cu făptura care îl vizita în fiecare noapte când stătea în pat. Ca adult, îi era recunoscător surorii sale. Îi inoculase cu poveștile ei un soi de imunitate la toate fricile banale ale vieții, astfel încât, într-o anumită măsură, ajunsese un adult neînfricat.

Cauza fricii era inefabilă, nu reușea să o exprime în cuvinte. Când părinții dădeau fuga în camera lui, întrebându-l ce s-a întâmplat, ce a visat, nu spunea decât „el” sau „cineva” sau „acela”. Tatăl lui aprindea lumina și, încrezător în forța omnipotentă a dovezii empirice, îi arăta ungherul din spatele dulapului sau locul din dosul ușii, repetând: „Vezi, nu e nimic aici, absolut nimic”. Mama avea o altă metodă – îl strângea la piept, învăluindu-l în mirosul ei farmaceutic aseptice, și îi șoptea: „Sunt cu tine, n-o să pățești nimic rău”.

Dar el era prea mic ca să-l înspăimânte răul. De fapt nici nu știa încă nimic despre bine și rău. Era, de asemenea, prea mic ca să se teamă pentru propria viață. La urma urmelor, există lucruri cu mult mai rele decât moartea, decât un vampir care îți suge sângele sau un vârcolac care te sfâșie în bucăți. Iar copiii știu asta cel mai bine: moartea în sine e ceva suportabil. Cel mai insuportabil însă e ceea ce e repetabil, ritmic, constant, previzibil, inevitabil și nemișcat – ceva asupra căruia nu ai niciun control, care te prinde în gheare și te trage, smucindu-te, după sine.

Vedea, așadar, în camera lui, undeva între dulap și fereastră, silueta cufundată în beznă a unui bărbat. Stătea acolo fără să se miște. Pe pata întunecată care trebuie să fi fost fața bărbatului scânteia

un punct mic și roșu – vârful incandescent al unei țigări. Fața aceea se ivea din când în când din întuneric atunci când țigara se aprindea mai tare. Doi ochi stinși și obosiți îl priveau pe copil cu intensitate și, parcă, cu reproș. Barba era țepoasă, deasă și cărunță, fața ridată, buzele subțiri, făcute parcă să tragă în piept fumul țigării. Stătea nemișcat când copilul palid de frică își săvârșea în pripă ritualurile de protecție – își ascundea capul sub plapumă, își încleșta palmele pe cadrul de metal al patului și recita pe tăcute rugăciunea către Îngerul Păzitor, învățată de la bunica. Dar nu îl ajuta. Rugăciunea se preschimba în țipăt și părinții îi veneau în ajutor.

Situația asta a durat o vreme, destul de multă vreme încât să-i trezească copilului neîncrederea în nopți. Dar, întrucât după noapte vine întotdeauna ziua, care nimicește cu mărinimie orice creatură a întunericului, copilul a crescut și a uitat. Ziua devenea tot mai puternică, aducea cu sine tot mai multe surprize. Părinții au respirat ușurați și în scurt timp au dat uitării fricile din copilărie ale fiului lor. Au îmbătrânit liniștit, aerisind în fiecare primăvară toate camerele. Iar băiețelul acela s-a preschimbat din copil în bărbat, animat de convingerea că lucrurile copilărești nu merită nicio atenție. De altfel, diminețile și amiezile i-au șters încetul cu încetul din memorie amurgurile și nopțile.

Abia de curând – mi-a spus el –, după ce trecuse, lin, nici nu știa cum, de șazece de ani, într-o seară când s-a întors acasă obosit, a descoperit întreg adevărul. Înainte de culcare a avut chef să fumeze o țigară, așa că s-a dus la fereastră, pe care întunericul de afară o preschimba într-o oglindă obscură. Scânteierea chibritului a sfredelit brusc întunericul, după care strălucirea incandescentă a țigării a luminat pentru o clipă fața cuiva. În întuneric s-a conturat aceeași siluetă: fruntea palidă și înaltă, petele întunecate ale ochilor, linia gurii, barba cărunță. L-a recunoscut imediat, nu se schimbaseră de atunci. În el s-a trezit deprinderea de altădată – deja trăgea aer în piept, gata să țipe, doar că nu mai avea pe cine să cheme în ajutor. Părinții lui muriseră de mult, era singur, ritualurile din copilărie își pierduseră, la rândul lor, puterea, iar în Îngerul Păzitor nu mai credea de ani buni. Dar în momentul acela, când a înțeles de cine se temuse atât de mult, a simțit o adevărată ușurare. Părinții lui avuseseră întrucâtva dreptate: lumea exterioară nu este primejdioasă.

„Omul pe care îl vezi există nu pentru că te uiți tu la el, ci pentru că se uită el la tine”, a mai spus în încheierea acestei povești stranie, apoi ne-am cufundat în somn, legănați de torsul grav al motoarelor.

Traducere din limba polonă de Cristina Godun

A. (1 punct: 0,25 p. pentru fiecare răspuns corect)

Scie, pe foaia de concurs, litera corespunzătoare răspunsului corect.

1. Naratorul întâlnește un bărbat misterios în timpul:

- a. unei croaziere danubiene;
- b. unui zbor peste Oceanul Pacific;
- c. unui zbor transatlantic;
- d. unui voiaj transcarpatic.

2. Familia personajului principal este locuiește:

- a. într-o zonă periferică a unui orașel;
- b. în zona centrală a unui oraș mic;
- c. la marginea unei localități rurale.
- d. la periferia unui mare oraș;

3. Mama băiatului avea miros de:

- a. farmacie;
- b. flori;
- c. mâncare;
- d. tutun.

4. Băiatului începea să i se facă frică:

- a. de la amiază, după ce sora lui îi spunea povești cu vampiri;
- b. după-amiaza, când primea gustarea;
- c. noaptea, după ce întreaga familie adormea;
- d. seara, când părinții îl conduceau la culcare.

Olimpiada *Lectura ca abilitate de viață*-OLAV

nivelul1 – clasele a IX-a și a X-a

B. (2 puncte: 0,25 p. pentru fiecare idee plasată corect)

Stabilește ordinea din text a următoarelor idei, apoi notează pe foaia de concurs doar cifrele corespunzătoare acestora, într-o casetă similară celei de mai jos:

--	--	--	--	--	--	--	--

1. Ajuns adult, fostul băiețel consideră că nu sunt importante lucrurile copilărești.
2. Băiatul ascultă imperturbabil poveștile surorii sale mai mari.
3. Bărbatul își aprinde la fereastră o țigară, cu chibritul.
4. Copilului i se dezvoltă, cu timpul neîncrederea în nopți.
5. Înțelegând cine i-a provocat frică în copilărie, bărbatul răsuflă ușurat.
6. Mama băiatului îl îmbrățișează pentru a-i alunga frica.
7. Pe măsură ce crește, copilul începe să nu mai aibă coșmaruri.
8. Tatăl copilului aprinde lumina în cameră, pentru a-i demonstra că nu are motive de teamă.

C. (12 puncte: 3 puncte pentru răspunsul corect la fiecare dintre cerințe)

Răspunde, pe foaia de concurs, prin enunțuri, la fiecare din următoarele cerințe:

1. Menționează o trăsătură morală a tatălui, evidențiată de modul în care îi demonstrează fiului că nu are motive de teamă.
2. Precizează în ce condiții încearcă sora să își sperie fratele, spunându-i povești cu vampiri.
3. Explică motivul pentru care, ajuns adult, personajul îi este recunoscător surorii sale.
4. Prezintă relația în care se află adultul față de copil, pornind de la convingerea că „lucrurile copilărești nu merită nicio atenție”.

D. (15 puncte)

Doi prieteni discută între ei despre textul „Pasagerul” de Olga Tokarczuk.

— Cred că personajul se înșeală atunci când afirmă că lumea exterioară nu este primejdioasă.

— După părerea mea, el are dreptate, adevăratele primejdii se află, de fapt, în interiorul nostru și cu ele trebuie să ducem cele mai grele lupte.

Redactează un text de cel mult 30 de rânduri care să reprezinte intervenția ta în acest dialog. Alege una dintre opiniile formulate de cei doi prieteni, pe care o vei susține prin două argumente, în dezvoltarea cărora vei valorifica textul dat.

SUBIECTUL al II-lea

20 de puncte

ÎN INTIMITATEA CONTULUI DE FACEBOOK...

(fragment)

de Ioana Avădani

Oferă Facebook intimitate? Da, aparent, potrivit teoriei controlului, cea care presupune că un individ se bucură de intimitate informațională când poate controla anumite arii ale informației personale, cele care îl ajută să își definească identitatea. Facebook oferă setări de intimitate în „Preferințe” (interesantă alegerea acestui termen pentru a denumi opțiunile de expunere oferite) de la *only me*, spațiu strict personal, la *everybody*, marcat iconic cu un glob pământesc, denotând că „lumea întreagă” poate accesa/cede/comenta postările. Teoretic, utilizatorul are control asupra a ceea ce vrea să fie văzut, distribuit, comentat.

Doar că „amprenta digitală” a utilizatorului de Facebook este mult mai vastă decât postările și interacțiunile sale. Facebook, prin termenii de utilizare a serviciilor și produselor, anunță utilizatorul că reține „conținut, comunicări și informații pe care le oferi atunci când folosești Produsele” (sic!, cu majusculă), dar și metadata, cum ar fi locul în care a fost făcută o fotografie sau data la care a fost creat un fișier. Amprenta digitală mai include – și Facebook colectează și stochează – date despre persoanele, paginile și grupurile cu care interacționezi, ce conținut accesezi pe rețea și când, cum reacționezi la acesta, precum și tranzacțiile pe care le efectuezi prin intermediul produselor platformei. Și mai colectează și stochează informațiile pe care alții le generează despre tine, cum ar fi pozele în care

ești etichetat, postările tale care sunt distribuite, mesajele care îți sunt transmise și momentele în care lista ta de contacte este încărcată sau sincronizată de terți. Mai mult, Facebook utilizează în scop propriu aceste date, dar le și distribuie spre folosință unor terțe părți: parteneri care utilizează serviciile lor analitice, *advertiseri*, operatori de măsurători, furnizori de servicii și produse care folosesc platforma, mediul academic și organele juridice.

Utilizatorul „știe” aceste lucruri, pentru că el trebuie să își dea acordul asupra acestor termeni și condiții la deschiderea contului și este anunțat în momentul în care termenii și condițiile se actualizează. Ca atare, decizia lui de a utiliza serviciile în anumite condiții este considerată voluntară și informată. Cu toate acestea, majoritatea utilizatorilor bifează butonul de accept fără să deschidă măcar linkurile către descrierea condițiilor de protecție a datelor – ceea ce este, iarăși, alegerea sa. Mai mult însă, el însuși nu are acces la datele despre el sau la cele pe care le generează – altele decât propriile postări sau interacțiuni – și ca atare nici control. În cazul în care dorește să renunțe la serviciile platformei, ștergându-și contul, o parte din datele generate rămân la discreția Facebook până când „acestea nu mai sunt necesare furnizării serviciilor noastre”, decizie care se ia independent de dorința sau interesul utilizatorului.

Ca atare, putem conchide că intimitatea oferită de Facebook din setările preferințelor este nu numai limitată, ci și iluzorie. Ea gestionează doar o parte a interacțiunilor – cele cu alți utilizatori –, dar nu și pe cele cu platforma sau terțe părți cu care aceasta are relații contractuale. O parte din corpul informațional al utilizatorului rămâne astfel expus și în afara controlului (și al cunoașterii sale), afectându-i autonomia, în particular capacitatea de a se prezenta lumii cu imaginea de sine pe care o dorește.

A. (2 puncte: 0,40 p. pentru răspunsul corect la fiecare dintre cerințe)

Citește enunțurile jos mai jos, extrase din textul dat sau referitoare la acesta. Transcrie pe foaia de concurs cifra asociată enunțului și notează opțiunea ta. În cazul în care consideri că enunțul este adevărat, notează în dreptul cifrei A, iar în cazul în care consideri că este fals, notează F.

1. Amprenta digitală a utilizatorului de Facebook constă doar în postările sale și în interacțiunile pe care le are.
2. Închiderea unui cont de Facebook nu garantează sistarea accesului rețelei la informațiile colectate de la acesta.
3. Utilizarea datelor colectate de către Facebook în alte scopuri decât cel propriu nu este un fapt, ci o opinie a Ioanei Avădani.
4. Setările de intimitate asigură utilizatorului controlul deplin asupra corpului său informațional.
5. Utilizatorul poate gestiona după bunul plac interacțiunile cu alți utilizatori și cu alte entități cu care Facebook are relații contractuale.

B. (9 puncte: 3 puncte pentru răspunsul corect la fiecare dintre cerințe)

Formulează, sub formă de enunțuri, răspunsuri la fiecare dintre cerințele de mai jos.

1. Precizează condiția care asigură intimitatea informațională, potrivit teoriei controlului.
2. Menționează cu ce scop utilizează Facebook simbolul iconic al globului pământesc, motivându-ți răspunsul.
3. Explică de ce este marcat prin ghilimele verbul *a ști* în penultimul paragraf al textului.

C. (9 puncte)

Crezi că amprenta digitală este specifică doar interacțiunii în platforma socială Facebook? Motivează-ți răspunsul, într-un text de cel mult 20 de rânduri.

SUBIECTUL al III-lea

10 puncte

(Câte 3 puncte pentru cerințele 1-2; 4 puncte pentru cerința 3)

Privește cu atenție afișul atașat, apoi răspunde la următoarele cerințe:

1. Menționează semnificația pe care o are poziția corpului persoanei surprinse în prim-planul afișului.
2. Precizează două tehnici de persuasiune specifice comunicării media, utilizate în realizarea afișului.
3. Prezintă relația dintre enunțul „#1nu se câștigă, se construiește” și scopul companiei căreia îi face afișul reclamă.

